

Sygn. akt I Ca 39/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2013 roku

.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Aleksandra Ratkowska

Sędziowie : SO Krzysztof Nowaczyński

SO Arkadiusz Kuta (spr.)

Protokolant : st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 8 maja 2013 roku w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa L. T.

przeciwko Gminie M. B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Braniewie

z dnia 12 listopada 2012 roku , sygn. akt I C 267/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym) i oddala powództwo o odsetki ustawowe od kwot : 609,94 zł za okres od dnia 2 stycznia 2001 roku do dnia 1 maja 2009 roku i 1.058,80 zł za okres od dnia 2 stycznia 2002 roku do 1 maja 2009 roku
2. oddala apelację w pozostałej części ;
3. zasądza od pozwanej Gminy M. B. na rzecz powódki L. T. kwotę 300 zł (trzysta złotych) tytułem kosztów procesu za drugą instancję .

UZASADNIENIE

L. T. domagała się zasądzenia od Gminy M. B. kwoty 4.848,91 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwot : 1.371 zł od dnia 3 stycznia 2000 roku do dnia zapłaty , 1.471,04 zł od dnia 2 stycznia 2001 roku do dnia zapłaty i 2006,87 zł od dnia 2 stycznia 2002 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu .

Nakazem zapłaty z dnia 7 maja 2012 roku , wydanym w postępowaniu upominawczym (...) , Sąd Rejonowy w Braniewie uwzględnił powództwo .

Pozwana Gmina złożyła sprzeciw zaskarżając nakaz zapłaty w części zasądzonej należność ponad kwotę 802,52 zł , 861,10 zł oraz 948,07 zł i ustawowe odsetki od tych kwot oraz wniosła o oddalenie powództwa w zaskarżonej części i zasądzenie kosztów procesu .

W konsekwencji nakaz zapłaty stał się prawomocny w części zasądzonej kwotę 2.611,69 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot : 802,52 zł od dnia 3 stycznia 2000 roku do dnia zapłaty , 861,10 zł od dnia 2 stycznia 2001 roku do dnia zapłaty i 948,07 zł od dnia 2 stycznia 2002 roku do dnia zapłaty .

Wyrokiem z dnia 12 listopada 2012 roku Sąd Rejonowy w Braniewie zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.668,74 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot : 609,94 zł od dnia 2 stycznia 2001 roku do dnia zapłaty , 1.058,80 zł od dnia 2 stycznia 2002 roku do dnia zapłaty (punkt I) , oddalił powództwo w pozostałej części (punkt II) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 688,89 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt III) .

Sąd pierwszej instancji ustalił , że L. T. i J. T. wystąpili w dniu 8 czerwca 1998 roku do Burmistrza Miasta B. o przekształcenie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości zabudowanej w postaci działki nr (...) o powierzchni 0,9525 ha położonej przy ulicy (...) w prawo własności wskazując , iż nieruchomość została nabyta w dniu 29 kwietnia 1996 roku , opłata roczna za 1997 rok wynosiła 4.817,60 zł zaś okres trwania użytkowania wieczystego wraz z okresem poprzedników prawnych wynosi 3 lata . Przewodniczący Zarządu Miasta B. decyzją z dnia 24 marca 1999 roku określił opłatę roczną za przekształcenie prawa wieczystego użytkowania wymienionej działki na kwotę 6.188,60 zł i ustalił termin płatności I raty rocznej w kwocie 6.188,60 zł , to jest w wysokości opłaty rocznej , na 28 dni od daty doręczenia decyzji z zastrzeżeniem odsetek ustawowych na wypadek opóźnienia w płatności oraz termin płatności kolejnych rat rocznych ustalonych w wysokości opłaty rocznej , to jest kwoty 6188,60 zł , waloryzowanej corocznie średniorocznym wskaźnikiem wzrostu cen i usług za rok poprzedni do dnia 31 marca każdego roku , poczynając od 1 stycznia 2000 roku przez okres 14 lat z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia z zapłatą . Decyzją z dnia 14 marca 2011 roku Samorządowe Kolegium Odwoławcze w E. odmówiło stwierdzenia nieważności decyzji z 24 marca 1999 roku i jednocześnie stwierdziło , że w/w decyzja wydana została z naruszeniem prawa , a orzeczenie o jej nieważności jest niemożliwe z uwagi na zaistnienie nieodwracalnych skutków prawnych . Wyrokiem z dnia 26 października 2010 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny w O. w sprawie o sygn. akt II SA/Ol 585/10 wydanym na skutek rozpoznania skargi L. T. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w E. z dnia 16 marca 2010 roku w przedmiocie opłaty rocznej za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności uchylił zaskarżoną decyzję oraz poprzedzającą ją decyzję z dnia 1 lutego 2010 roku i orzekł , że zaskarżona decyzja nie podlega wykonaniu .

Sąd pierwszej instancji wskazał , że wobec uprawomocnienia się nakazu zapłaty z dnia 7 maja 2012 roku w części zasądzonej kwotę 2.611,69 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot w nim wyszczególnionych , przedmiotem rozpoznania była kwota 2.237,22 zł z odsetkami . Uznano , że spór między stronami sprowadzał się do interpretacji przepisu art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 4 września 1997 roku o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego przysługującego osobom fizycznym w prawo własności (Dz. U. Nr 123 poz. 781 ze zm.) . Pozwana stała na stanowisku , że opłata roczna należna za rok 1999 winna podlegać waloryzacji , zaś powódka optowała za tezę , iż opłata ta nie powinna podlegać waloryzacji oraz winna być równa opłacie rocznej z tytułu użytkowania wieczystego za 1997 rok . W ocenie powódki również corocznej waloryzacji winna podlegać opłata roczna z tytułu użytkowania wieczystego za 1997 rok , nie zaś jak twierdziła pozwana - opłata roczna za rok poprzedni , czyli już uprzednio zwaloryzowana .

Sąd pierwszej instancji odwołał się do przepisu art. 5 wskazanej ustawy , w jego brzmieniu w dacie wydania decyzji przez Przewodniczącego Zarządu Miasta B. . Z ustępu pierwszego tego przepisu wynikało , że opłata składa się z rat rocznych płatnych przez 15 lat , jeżeli użytkowanie wieczyste trwało 5 lat i krócej . **Z kolei wysokość raty rocznej , o której mowa w ust. 1 , równa jest wysokości opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego za 1997 rok , waloryzowanej corocznie w oparciu o średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych za rok poprzedni (ustęp 2) .**

Sąd pierwszej instancji nie podzielił stanowiska zajmowanego przez powódkę , że opłata roczna za 1999 rok nie powinna podlegać waloryzacji , a tym samym , że winna być równa wysokości opłaty rocznej za 1997 roku , czyli wynosić

4.817,60 zł . Zdaniem Sądu a quo pierwsza rata roczna - płatna w 1999 roku - winna być równa wysokości opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego za 1997 rok , zwaloryzowanej w oparciu o średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych za rok 1998 w stosunku do roku 1997 wynoszący 1,118 i wynosić 5.386,07 zł . Sąd pierwszej instancji podzielił natomiast stanowisko powódki , iż waloryzacji o średnioroczny wskaźnik wzrostu cen i usług konsumpcyjnych może podlegać corocznie wyłącznie wysokość opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego za 1997 rok , jako kwoty stanowiącej podstawę do naliczania i pobrania raty rocznej za przekształcenie – nie zaś kwota uzyskana z waloryzacji dokonanej rok wcześniej . Takie stanowisko wynikać miało z literalnej wykładni przepisu art. 5 ust 2 cytowanej wyżej ustawy , z jednoczesnym podkreśleniem przez Sąd pierwszej instancji , że gdyby ustawodawca miał na celu waloryzowanie kwot już zwaloryzowanych za lata ubiegłe , to zawarłby taki zapis w ustawie , a skoro tak nie uczynił nie można stosować wykładni rozszerzającej .

Wyjaśniano dalej , że powódka wywiodła swoje roszczenie z przepisu art. 417¹ § 2 k.c. , który wszedł w życie z dniem 1 września 2004 roku w związku z nowelizacją przepisów Kodeksu cywilnego o odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną wydaniem nieważnej lub niezgodnej z prawem decyzji administracyjnej . Pozwana nie kwestionowała powołanej przez powódkę podstawy prawnej żądania . Dla oceny jakie przepisy należy stosować zasadnicze znaczenie miała data wydania decyzji nadzorczej Samorządowego Kolegium Odwoławczego w E. z dnia 14 marca 2011 roku . Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił podnoszonego przez pozwaną zarzutu przedawnienia , tak co do należności głównej , jak i odsetek uznając , iż konsekwencją zastosowania art. 417¹ § 2 k.c. jest uwzględnienie szczególnej regulacji o przedawnieniu roszczeń z czynów niedozwolonych , tj. art. 442¹ § 1 zdanie 2 k.c. , który przewiduje dziesięcioletni termin przedawnienia , przy czym za początek biegu przedawnienia należało przyjąć datę prawomocności decyzji nadzorczej z dnia 14 marca 2011 roku .

Apelację od wyroku wniosła Gmina M. B. zaskarżając go w części , tj. co do rozstrzygnięcia zawartego w punkcie pierwszym oraz częściowo w odniesieniu do rozstrzygnięcia zawartego w punkcie trzecim dotyczącym kosztów procesu .

Zarzuciła naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 5 ust. 2 ustawy z 4 września 1997 roku o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego przysługującego osobom fizycznym w prawo własności , wskutek uznania przez Sąd pierwszej instancji , iż rata roczna z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego nieruchomości jest waloryzowana wyłącznie poprzez jej powiększenie o średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług za rok poprzedni bez uwzględnienia waloryzacji raty o wskaźniki obowiązujące w latach wcześniejszych , przypadających pomiędzy rokiem 1997 , a rokiem poprzedzającym dokonywanie waloryzacji , jak również zastosowania powołanego przepisu do wyliczenia raty za 2000 i 2001 rok , w sytuacji gdy przepis ten utracił moc obowiązującą 14 kwietnia 2000 roku , a obowiązek zapłaty powyższych rat powstał odpowiednio z dniem 31 marca 2001 roku i 31 marca 2002 roku . W kwestii naruszenia norm prawa materialnego pozwana wskazała również na art. 118 k.c. poprzez jego niezastosowanie, co skutkowało zasądzeniem na rzecz powódki odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie pretensji głównej liczonych od dnia 2 stycznia 2001 roku i od dnia 2 stycznia 2002 roku , a nie za okres 3 lat przed wniesieniem pozwu , czyli od dnia 2 maja 2009 roku .

Mając na uwadze powyższe pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części poprzez oddalenie powództwa w zakresie żądań powódki nie objętych uznaniem powództwa oraz o obniżenie zasądzonych od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu do kwoty 290,60 zł .

W uzasadnieniu skarżąca podała , iż przeprowadzona przez Sąd pierwszej instancji wykładnia przepisu art. 5 ust. 2 ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego jest wykładnią wadliwą , sprzeczną z zasadami wykładni językowej . W ocenie apelującej Sąd pierwszej instancji , dokonując wykładni tego przepisu pominął fakt użycia przez ustawodawcę wyrazu „ corocznie ” – który jest przejawem jednoznacznej intencji ustawodawcy , aby waloryzacja

opłaty rocznej dokonywana była nie tylko z uwzględnieniem wskaźnika inflacji za rok poprzedni, ale również za lata wcześniejsze. W tym stanie rzeczy zdaniem skarżącej waloryzacja w tak oczywisty sposób preferująca użytkowników wieczystych kosztem majątku gminnego prowadziłaby do uszczuplenia tego majątku w stopniu niemożliwym do pogodzenia z zasadami konstytucyjnymi. Dodatkowo Sąd pierwszej instancji błędnie zastosował art. 5 ust. 2 cyt. ustawy do wyliczeń rat za 2000 i 2001 rok wymagalnych po dniu, w którym przepis ten, zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego utracił moc (14 kwietnia 2000 roku). Natomiast nie uwzględniając zarzutu przedawnienia odsetek za okres poprzedzający 3 lata od wniesienia powództwa Sąd I instancji pominął odrębny charakter tej należności będącej świadczeniem okresowym, podlegającej trzyletniemu okresowi przedawnienia. W ocenie pozwanej wadliwie ustalono również termin, od którego należą się odsetki, błędnie przyjmując wymagalność rat opłaty za przekształcenie na 2 stycznia, skoro art. 5 ust. 4a ustawy określa termin zapłaty drugiej i następnych rat opłaty na 31 marca każdego roku.

Powódka w odpowiedzi na apelację domagała się jej oddalenia w całości oraz zasądzenia kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy w Elblągu ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja Gminy M. B. okazała się zasadna tylko w niewielkim zakresie, to jest odnośnie zarzutu bezpodstawnego nieuwzględnienia zarzutu przedawnienia roszczenia o odsetki żądane za okres dawniejszy niż trzy lata przed wytoczeniem powództwa. Jak chodzi zaś o wiodące zagadnienie wykładni art. 5 ust. 2 ustawy z 4 września 1997 roku o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego przysługującego osobom fizycznym w prawo własności (tekst pierwotny z Dziennika Ustaw Numer 123 pozycja 781, obowiązujący w dacie wydawania decyzji z 24 marca 1999 roku, po drobnej zmianie redakcyjnej – bez znaczenia dla sprawy) argumenty skarżącej okazały się chybione. Skoro uczyniono z nich zasadniczy przedmiot polemiki ze stanowiskiem Sądu Rejonowego wymagają omówienia w pierwszej kolejności.

Wstępnie stwierdzić należy, że Sąd odwoławczy przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione w pierwszej instancji, a zatem nie ma potrzeby ich ponownego przytaczania – także z tej przyczyny, że strony nie wiodły sporu odnośnie okoliczności sprawy, a co do prawa. Rzecz przy tym tylko w wykładni przepisów mających określić ostatecznie wysokość szkody doznanej przez powódkę, a nie samej zasady odpowiedzialności pozwanej Gminy, bowiem ta wątpliwości nie budziła. Wobec uprawomocnienia się w części nakazu zapłaty zasądzającego roszczenie dochodzone przez L. T. oraz stanowiska prezentowanego następnie przez pozwaną, bezsporne było, że doszło do deliktu polegającego na wyrządzeniu szkody przez niezgodne z prawem działanie jednostki samorządu terytorialnego, a wobec szczególnego źródła szkody, którym było wydanie niezgodnej z prawem decyzji, uprzednio uzyskała powódka, w przewidzianym trybie, stwierdzenie że decyzja ta jest niezgodna z prawem. Stanowisko Sądu pierwszej instancji odnośnie podstawy prawnej roszczenia jest trafne i nie wymaga rozwinięcia.

Odnosić trzeba jeszcze, że zasadniczo zmienił się także przedmiot procesu, a to wobec wspomnianego, częściowego uprawomocnienia się nakazu zapłaty z 7 maja 2012 roku. Pozwana Gmina nie popierała już stanowiska wyrażonego w decyzji z 24 marca 1999 roku odnośnie wysokości pierwszej raty rocznej. I w tym zakresie rozważania Sądu pierwszej instancji są słuszne i nie wymagają przytaczania. Spór ogniskuje się natomiast wokół wykładni art. 5 ust. 2 powołanej ustawy - wysokość raty rocznej równa jest wysokości opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego za 1997 rok, waloryzowanej corocznie w oparciu o średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych za rok poprzedni. W odniesieniu do przedmiotu procesu oznaczało to różnicę zdań w kwestii określenia wysokości rat rocznych za lata 2000 i 2001 przez ich odniesienie do wysokości opłaty rocznej za 1997 rok (jak chce powódka), lub tej opłaty, ale w wysokości zwaloryzowanej w roku poprzednim (jak chce pozwana). Sąd odwoławczy stoi na stanowisku, że gramatyczna wykładnia przywołanego przepisu nie daje podstaw dla innego wnioskowania o treści normy niż to, które zaprezentowano w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W szczególności nie da się odeprzeć argumentu, że treść art. 5 ust. 2 pozwala na skonstruowanie prostego równania arytmetycznego gdzie iloczynem jest wysokość raty rocznej, a czynniki to wysokość opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego za 1997 rok (niespornie – 4.817,60 zł) i wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych (niespornie – 107,3% w 1999 roku i 110,1% w 2000

roku). Użycie słowa „corocznie” wskazuje na konieczność stosowania tej operacji w każdym roku przypadającym w okresie pobierania rat rocznych, wyznaczonym w art. 5 ust. 1, a zatem znaczy tyle co „każdego roku”, czyli określa częstotliwość wykonywania tej operacji matematycznej. Przekonanie apelanta, że oznaczać może „każdego roku”, w odniesieniu do raty rocznej ustalonej za rok poprzedni jest nieuprawnione i stanowi odejście od preferowanej przez niego samej interpretacji językowej. Podobnie odwołanie do ekonomicznie niekorzystnych dla gmin skutków odniesienia, w okresie uiszczania rat rocznych, wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych każdorazowo do opłaty za rok 1997, stanowi odwołanie do aksjologii regulacji, a nie dostarczono wystarczających argumentów aby odejść od wykładni dosłownej. Nie można bowiem pomijać tej części przepisu, która nakazuje przyjmować, że wysokość raty rocznej równa jest wysokości opłaty za 1997 rok. Waloryzacja zaś oznacza tu odejście od zasady uiszczania rat w wysokości nominalnej (równej opłacie z 1997 roku), na rzecz tej kwoty powiększanej każdego roku o wskaźnik wzrostu cen – opłata roczna za 1997 roku jest w każdym roku okresu spłaty waloryzowana. W ten sposób ustalono kryteria waloryzacji, którą ustawodawca uznał za wystarczającą. Tylko wtedy wykładnia nie pomija wymagania aby rata była równa opłacie rocznej z 1997 roku, powiększanej tylko o wspomniany współczynnik.

Bezasadny okazał się zarzut stosowania art. 5 ust. 2 pomimo utraty mocy obowiązującej z dniem 14 kwietnia 2000 roku, to jest publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 kwietnia 2000 roku (K 8/98), którym artykuł ten, obok innych wybranych przepisów ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, uznany został za niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Po pierwsze wskazać należy, że uzasadnienie tego wyroku nie dostarcza argumentów przydatnych do wykładni art. 5 ust. 2. Jak chodzi zaś o zarzut apelantki to jest on oczywiście chybiony bowiem rozważania na tle tego przepisu nie służyły wydaniu konstytucyjnego orzeczenia określającego relacje pomiędzy stronami to jest wysokość zobowiązania powódki z tytułu przekształcenia użytkowania wieczystego w prawo własności. Powódka dochodziła przecież odszkodowania pokrywającego jej szkodę polegającą na pobraniu w przeszłości zawyżonego świadczenia, na skutek wydania przez organ pozwanej decyzji niezgodnej z prawem. Z natury rzeczy orzekano zatem o zaszczyściach. Ponadto decyzja była sprzeczna z normą obowiązującą w czasie jej wydawania i dlatego oceniana jest obecnie w tym kontekście prawnym. Wywołała przecież skutki prawne, czego wyrok Trybunału nie niweczył. Gdyby wreszcie stosować tok rozumowania z uzasadnienia apelacji to nie miałyby Gmina podstawy do pobrania jakiegokolwiek opłaty po 14 kwietnia 2000 roku, a przecież to czyniła.

Z przyczyn wyżej powołanych, na mocy art. 385 k.p.c., oddalono apelację skierowaną przeciwko rozstrzygnięciu o należności głównej.

Zasadny okazał się zarzut wadliwego orzeczenia o odsetkach, nieuwzględniającego ich przedawnienia za okres dawniejszy niż trzy lata przed wytoczeniem powództwa, bowiem powódka nie wskazała, ani nie dostrzegła się innego zdarzenia przerywającego bieg terminu przedawnienia tego świadczenia okresowego niż wytoczenie o nie powództwa w dniu 2 maja 2012 roku. Niezależnie od podstawy prawnej powództwa o należność główną odsetki stanowią roszczenie majątkowe ulegające przedawnieniu w terminie trzech lat.

W konsekwencji apelację Gminy, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. i przy zastosowaniu art. 117 § 2 k.c. i 118 k.c., uwzględniono przez oddalenie powództwa o odsetki ustawowe od kwot: 609,94 zł za okres od dnia 2 stycznia 2001 roku do dnia 1 maja 2009 roku i 1.058,80 zł za okres od dnia 2 stycznia 2002 roku do 1 maja 2009 roku. Rozstrzygnięcie to nie dawało podstaw do wnioskowanej w apelacji zmiany orzeczenia o kosztach procesu bowiem te ustala się w odniesieniu do poniesionych kosztów, o których mowa w art. 98 § 3 k.p.c., a te wyznacza zasadniczo wartości przedmiotu sporu. Wartość przedmiotu zaskarżenia roszczenia o odsetki nie obejmowała. Z tych również przyczyn, na mocy art. 98 § 3 i 99 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz przy zastosowaniu § 6 pkt 3 w zw. z § 12 ust 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity z 2013 roku Dziennik Ustaw 490), zasądzone od pozwanej na rzecz powódki kwotę 300 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.